

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan ob 10. uri dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6/I., Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Oglaš: Prostor 1x35 mm po K 2. Uradni razglaš, poslano ter notice isti prostor K 2. Pri večjem naročilu popust.

Telefonska št. 312.

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom za celo leto K 336, za pol leta K 168, za četrt leta K 84, za mesec K 28. Za inozemstvo mesečno K 45, letno K 540.

Reklamacije za list so poštne proste.

Upraviništvo je v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6/I., Učiteljska tiskarna.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socialno-demokratske stranke.

Izpremema občinskega volilnega reda.

Zakulisno gospodarstvo, zakulisna politika, to je pečat in varstvena znamka jugoslovanske buržoazije. Zaraditega pa tudi doživljamo kar zaporedoma politične in gospodarske prevare in korupcije ter reakcije, ki mora na razvoj razmer silno neugodno vplivati.

Že zadnjič smo poročali, da država prodaja industrijo, da se za velike provizije (v Londonu) angažirajo visoki državni uradniki pri posredovanju za veliko zunanje posojilo. Enako kakor v gospodarstvu, tako tajno brez šuma, brez utemeljevanja in pojasnjevanja sekajo in tolčejo sedaj vladajoči političarji okolo sebe tudi v politiki iz — golega maščevanja. Take razmere so nezdružive, jako nezdružive.

V Sloveniji smo imeli splošno in enako volilno pravico s poročom (moški) v vseh občinah. Kakor smo že poročali, je ustavni odbor razpravljal o izpremembi volilnega reda za avtonomne občine v Sloveniji (Ljubljana, Celje, Maribor in Ptuj) in občine, ki štejejo najmanj 10.000 prebivalcev.

Po novem občinskem volilnem redu, za katerega ima vlada že večino in je danes najbrže že gotova stvar, ima tista stranka, ki dobi relativno večino, to je najmočnejša, pravico do enega odbornika nad polovico vseh odbornikov. Ostali mandati se pa razdele po proporciji.

med vse stranke, torej tudi med relativno najmočnejšo, ki ima že itak po volilnem redu pravico do nadpolovične večine.

Tako torej izgleda popravljeni občinski volilni red.

Vprašanje pa je, komu bo koristil ta novi medikament. Če se delovni interesi v občinah združijo, tedaj je nedvomno, da bo tudi naša stranka imela mogoče prvo besedo v občini, čeprav smatramo, da je taka reforma volilnega reda krivična. Enako je tudi ob današnjem mnogobarvnem strankarstvu mogoče, da se koalirajo skupine, ki ne spadajo v koalicijo, iz gole oportunitete, da ne pridejo v neznatno manjšino. In prav zdi se nam, da bo v kratkem ta novi volilni red ključ do klerikalne Ljubljane, ki bo politično podobna nekdanjemu krščansko-socialnemu Dunaju.

Belgrajska vlada namerava ne ljube občinske odbore, ki jih zadeva ta izprememba, v kratkem razpustiti in izvesti januarja ali februarja volitve po »popravljenem« volilnem redu. Morda se bavi tudi z vprašanjem glede splošnih novih volitev v občine v celi Sloveniji, kar bi se dalo izvesti šele po izvedbi politične organizacije po oblastih.

Izveljavni volilni red za občine v Sloveniji je torej dognana stvar. O uspehih te »moderne« reforme bomo govorili pozneje.

GRENLENDER:

Potovanja dvornih in rudniških svetnikov.

Sodr. Kocmur ni, kakor o njem nekateri listi pišejo, tak razbojnik, da bi se kar s krampom na rani spraval nad »kasarne« in jih podrli. Vprašal sem ga, če namerava kaj takega storiti, pa mi je rekel, da to ni res, pač pa namerava v občinskem svetu postaviti predlog, da se izpremeni staveben red za mesto Ljubljano, to pa zaraditega, da se olajšajo in pocenijo stavebna dela, ker takega stavebnega reda, kakor ga imamo v Ljubljani nimajo nikjer. Pri nas so stavbe najdražje, ker naš staveben red zahteva dosti debelejši zid, kakor je to v Gradcu, na Dunaju in drugod običajno. Tak staveben red so uvedli v Ljubljani zaradi potresa.

Sodrug Kocmur pa ima kot dober kristjan zaupanje v boga in upa, da ni nevarnosti, da bi Ljubljancem poslal še kdaj tako hudo šibo potresa kakor pred leti.

Kocmurjeva ideja ni zlobna, ker ima vsaj dve dobri stvari, prvič se bo lahko ceneje zidalo, drugič pa bo-

mo lažje zvedeli, ker bodo stene bolj tenke, kaj in kako se za njimi baranta. In pri nas se veliko baranta, in za velike vsote, toda o vsem tem javnost ničesar ne ve, čeprav se baranta z lastnino države in ima javnost pravico, da ve, kaj se godi.

Pravkar sta se na Dunaj odpeški svetnik Baebler in najbrže še nekateri drugi gospodje, ki bodo za celjsko cinkarno barantali. In zakaj to? Če se je že izkazalo, da montanistični urad ni zmožen, da to podjetje gospodarsko pametno vodi, potem bi jaz bil tega skromnega mnenja, da naj bi se povabilo več interesov in podjetje oddalo onemu, ki bi staval najugodnejšo ponudbo. Toda to ne, ampak baranta se skrivnostno na vseh koncih in krajih!

Zvedeli smo tudi, da se pleše kupčija glede ljubljanske kemične tovarne. Tukaj pa bo najbrže imel besedo lastnik g. Giulini, ki je italijanski podanik, in italijanska vlada ga bo že ščitila: seveda bomo do zopet prav pošteno tepen. Kdo bo ti-

sti, si pa lahko mislimo. Ta stvar bo menda kmalu dozorela in takrat bomo o njej našim čitateljem bolj obširno poročali.

Povem pa, da tudi jaz nisem zlobneč ali celo nevoščljivec, če bi gospodje dvorni in rudniški svetniki na Dunaju napravili dobro kupčijo. Naj le gredo za par ur v Prater na »Rutschbahn« in pa k Sacherju na večerjo.

Danes zvečer ob 6. uri na protestni shod v MESTNI DOM!

Politične vesti.

+ Kralj Aleksander sprejel suvereno oblast. Ministrski predsednik Pašić je dne 8. t. m. predložil kralju v podpis ukaz, s katerim se naznanja, da je kralj sprejel suvereno oblast nad državo.

+ Zakaj radikalci hočejo ukinje ministristva za socialno politiko. Na to vprašanje je najbolj točno odgovoril »Beograjski Dnevnik«, ki piše: »Radikalci se do danes ni posrečilo, da si zagotovijo v ministristvu socialne politike mesta za svoje eksponente na merodajnih uradniških položajih. Radikalci se ne strinjajo s politiko, ki ne ščiti lišnih posestnikov, ne preganja delavcev, ne omalovažuje invalidov in ne trpi, da se bedniki in nevolniki prepuščajo samovolji nevestnih policijskih oblastí. — Taka je tista do kosti korumpirana radikalna stranka, ki vse okužuje.

+ Italija zaradi Albanije. Dunajski korespondenčni urad poroča brezlično: Zagotavlja se, da italijanska vlada pri drugih vladah entente dela na to, da se stori skupen korak pri jugoslovanski vladi zaradi Albanije.

+ Gabriele d'Annunzio, ki je bil za časa reškega puča voditelj laškega fašizma, je ustanovil novo stranko, ki se postavlja naravnost v nasprotje s prejšnjimi njegovimi tradicijami in pravi o sebi, da je socialistična. V načelo si je postavila boj proti nacionalističnim izrodokom in boj za pravice tlačnega proletarijata, »ker ne more in ne sme biti nasprotja med narodom in socializmom«. V Trstu je pričelo izhajati glasilo te stranke »Fiamma di Libertà«. To glasilo je že potrdilo svoja načela s proglasitvijo zagrnjenega boja tudi proti jugoslovanskemu življenju v zasedeni Primorski. Tako je, če postanejo priključenci, ko so se blamirali že na vseh navzočih poljih nenekrt propagatorji »socializma«. Jih bo že volja minila, ko se bo zavedno delavstvo spravilo na boj tudi proti takim drugovrstnim buržujskim zmešancem, kakor so se poja-

vili istotako drugod in še celo med drugače precej pametnimi Slovenci!

+ Češko socialistične stranke (komunisti, socialni demokrati, narodni socialisti in napredni socialisti) organizirajo Centralo socialističnega sodelovanja, ki se bo bavila s tistimi vprašanji (socialne zakonodaje in drugimi), za katere se vse štiri struje borijo z istim končnim namenom. Ker bodo v centrali zastopani tudi novinarji poedinih struj, bo imelo to delno združjenje tudi ta uspeh, da si ne bodo imenovane stranke stale več tako ostro nasproti kakor doslej. Pričakujejo, da bo sam komunistični vodja dr. Šmeral stopil v načelstvo te centrale. Vest, ki jo posnemamo po nekaterih čeških listih, kaže, da vlada med praktičnimi Čehi ki stopajo okoli ovir, če ne morejo preko njih, veliko razpoloženje za hitro doseg nekaterih skupnih ciljev, katerih bi ena sama struja zase ne mogla doseči.

+ Rumunska reakcija, ne bomo rekli, da je najnesramnejša med vsemi, ker najnesramnejše so sploh vse buržujске reakcije skupaj. In pa med drugimi le to lastnost, da ugonabljajo svoje žrtve neposredno, ko si nadevijo druge rokavice pri svojem krvniškem poslu. V trdnjavi Zilavi umira 120 komunističnih in socialističnih jetnikov, ki so že pred dvajsetimi dnevi započeli gladovno stavko, da prisiliš krvave rumunske oblasti k rednemu sodniškemu postopanju proti njim ali pa s smrtjo napravijo konec svojim mukam. K vojnemu ministru je šlo radi teh rečev že celo število raznih deputacij, med njimi tudi deputacija žena in mater, da izprosi milosti za mučnike svojega prepričanja. Vojni minister je na te intervencije delal velike obljube, podal se je tudi sam na lice mesta, da se prepriča o stanju stavlajočih in končni uspeh je bil ta, da je še enkrat obljubil »nekaj napraviti«. Stori pa ni ničesar, niti najprimitivnejšega, kar zahtevajo jetniki kot pogoj, da končajo z gladovno stavko: 1. Izpustitev jetnikov, zoper katere nima vojaška oblast nikakih konkretnih dokazov; 2. takojšnje odprtje procesa pred civilnim sodiščem proti tistim, o katerih državni pravdniki menijo, da obstajajo zoper nje kake upravičene sumnje. Značilno je, da so komunisti kakor socialisti med temi zaprtimi in da so komunisti kakor tudi socialisti solidarno nastopili s stavko in zahtevami. Vprašanje je, če bo rumunska vlada sploh kaj storila za te nesrečneže in če jih ne bo pustila raje umreti, da bi se ne blamirala in popolnoma razgalila s kakim javnim procesom zoper nje. Da, če bi bil danes proletarijat zedinjen —!

+ Angleži oziroma »zavezniki« nameravajo Habsburžana internira-

ti na otoku Madeira, zelo znanem po svoji krasni legi in vinu. Storili so že korake pri Portugalski, ki je otoku lastnica, ampak Portugalska ni nič kaj voljna, sprejeti milega gosta v svojo sredino. Pravi, da ji notranji zapletljaji ne dovoljujejo, baviti se s to zadevo. Vsak oseb vidi v tem izgovoru oslovski izgovor. Resnica je marveč, da Portugalsko jezi vedenje Angležev, ki jo smatrajo za nekako svojo kolonijo in diktirajo meni nič tebi nič: Tu in tu (na Portugalskem seveda) naj se delo-žirani cesar nastani! In drugič se libronska vlada boji tudi stroškov, ki bi jih imela s policaji, kateri bi ga nadzorovali. Policaji pa utegnejo zraven tega s svojo prisotnostjo spraviti ves cvetoči tujski promet na Madeira v franže. Tretjič pa jo morda skrbi, koliko bi domačim izvoznikarjem vina ostalo za izvažanje, če se spravi visoki jetnik na kapljico. Ja, Angleži naj nikar ljudi ne sekirajo!

+ Anglija je proti. Angleška vlada je poslala francoski ostro noto radi njenega sporazuma z Angorci. Pravi, da bi tak sporazum utegnil roditi težkoče pri poravnavi grško-turškega spora. — In, v oklepaju povedano, roditi težkoče Angležem pri njihovih pogajanjih z Angorci radi bagdadske železnice, ki bi jo Angleži tako radi sami zase imeli. Pa, briga se za to Francozi!

+ Italijanska vlada namerava v kratkem sklicati konferenco nasledstvenih držav v Rim.

+ Amerika in Japonska. »Petit Parisien« doznava iz Washingtona, da nameravajo Zedinjene države zahtevati, naj se vse tajne pogodbe, ki so se sklenile s Kitajsko, naznani konferenci in naj se razveljavi angleško - japonska pogodba, o kateri menijo Zedinjene države, da je ohranila Japonsko k napadom na Kitajsko. Zedinjene države pa so priprave dovoliti Japonski v južni Mandžuriji in v vzhodni Mongolski koncesije, ako Japonska opusti vsak političen vpliv in vojaško zasledbo teh delov. Načela kitajske integritete in odprti vrat na Kitajskem se morajo z vso strogostjo nveljaviti. Amerika bi se za to udeležila neke vrste političnega konsorcija, čigar naloga bi bila vzpostaviti red na Kitajskem. Vzhodno-kitajska železnica bi se morala internacionalizirati. Japonska naj se pozove, naj izprazni Vladivostok in severni del Sahalina. Glede razorožitve na morju bo Amerika zastopala stališče enake velikosti svoje in angleške mornarice. Amerika se odreče temu, da bi utrdila svoje otoke v Tihem oceanu in Filipine, ako ne bo Japonska utrdila otokov v bližini ameriški.

LISTEK.

H. Mann — Ivan Albrecht:

SIROMAKI.

Roman. (Dalie.)

Edini Balrich je slišal šepetanje za leseno steno in lahno stopicanje, ko je Leni preganjala pobiča ven.

Dinkl je končal in vprašal:

»Čemu nam bo sedaj to?«

»S tem bomo vsi obogateli,« je rekel Balrich. Nato so brali še enkrat, topo in slovesno.

Gellert jih je prekinil.

»Če je prodal mojo pravico? Kaj naj še počnem, jaz starec.«

»Ti si starec,« je rekel Balrich odločno in obzirno, »si brez obrambe in vi vsi ste brez obrambe. Zato sem se lotil jaz in se učim. Učil se bom, dokler se ne naučim prava. Potem si ga vzamem.«

Stal je, široki obraz osvetljen z medlo jutranjo svetlobo, in vsi so mežikali in so skušali razumeti. Gellert se je začel še enkrat dreti na vse pretege.

»Kaj mi pomaga tvoje učenje, jaz sem star in hočem denarja. Moj denar mi odštej sem!«

Zdaj mu je Dinkl ukazal mirovati. Potem si je globoko oddahnil in je dejal Balrichu:

»Predno dobimo svojo pravico, utegnemo pač dolgo trajati. Kdo ve, če bomo doživeli. Toda naši otroci, ali se bo vsaj tem godilo bolje?«

Balrich mu je pogledal v oči, in potem ostalim, drugemu za drugim. Trajalo je dolgo in vršilo se je molče. Tedaj je sklenil zvezo z njimi. Dvignil je z Malijinega naročja dojenčka in ga jim je pokazal.

»Kakor resnično raste ta-le,« je dejal.

Trenotek odmora; nato je nekdo zakašljal in potem so vsi vzeli vsak svoje stvari, da bi odšli v tovarno. Balrich jih je pustil, da so šli mimo njega. Tilda je prišla in je rekla resno kakor nuna:

»Čakala te bom. Zdaj vem, da prideš spet.«

Polstrovka, ki je ostala doma, je tirala otroke pred seboj. Boječe je

vprašala svojega brata Dinkla, če bo tudi ona kaj dobila. Dinkl je odvrnil stvarno, da tega ni mogoče vedeti. »To je odvisno od pravnega položaja. Če nočeš drugače, se bo treba pravdati.« Potem je slišal Balrich govoriti še dva, zadaj v kotu. Najpreje iskreno šepetaje, — Hans.

»Dobro vem, kaj nameravaš. Ne stori tega, ne stori! Tebe ljubi le eden edini, in to sem jaz.«

Leni je odgovorila površno, da to lahko trdi vsakdo.

»Trditi! Toda storiti? Toda jaz sem gledal v tebi le svojo zabavo in sem bil zločinec! Zdaj pa hočem delati zase, iti ven in zaslužiti zate, kar brž. Biti hočem vam drugim enak in vedno le delati. Ne ljubim samo tebe, ampak vas vse.«

Iskreno proseče:

»Zdaj moraš vendar slišati, da ti tako ne govori vsakdo.«

Zdaj je zadobila Leni glas, kakršnega Balrich ni poznal, oster, odločen glas.

»Kaj pomaga. To bi trajalo predolgo. Trajalo bi tudi tako dolgo kakor —«

Balrich se je prestrašil; razumel je, kaj je menila, in se je splazil ven. Ty ga je nekdo izozad prijel za roko in predno se je zavedel, kaj se godi, je začutil na njej dvoje ust. Pred seboj je zagledal sive Malijine lase in njen ponižno upognjen hrbet. Brž jo je dvignil. »Danes mi ni treba več moliti,« je rekla s posinjelimi ustni in je hitro odsklopotala v svojih moških čevljih in krilu, ki se je opletalo krog njenih košenih bokov.

Tako je odšel tudi on, glavo sklenjeno, prvič s pezo odgovornosti — in vendar ojačen z njo. Čutil je: zdaj ustvarim, vsi bodo pomagali. Tudi ona se bo naučila verovati.

Predno se je razgledal, je minila zima. Sele neke pomladne noči — bilo mu je toplo od učenja — je odprl okno in se je, napol nag, sklonil venkaj, da bi se malo nasrkal zraka in potem nadaljeval. Tedaj je začel dihanje — vseokrog dihanje iz teh tenkih zidov in iz odprtih oken. In ko je prisluskoval, je zaslišal potem tudi zmerjanje, vzklík iz sanj, stokanje umirajočega in zopet evik nekoga, ki je prihajal na svet. Domi-

šil se je, da je že pred davnim časom prisluskoval vsemu temu. Je smisel je bil takrat drugačen. Zdaj ne pomeni to več trpkosti ali brezupja. In najsi trpe ali spe, on, on bdi in se zaveda.

Ves osrečen se je izleknil. Njegovi ljudje, njegovi pajdaši, svojci, Revni z njim vred — a nekega dne bogati z njegovo pomočjo. Viharajoči venci rož pred vilo »Višino!... Tu je postal mrk in se je zamislil. Bilo je nekoč, ko je mislil le nase in samo in edino na svojo pravico. Hotel se je mahoma polastiti vsega in uživati. Srce ga je potlej vendar spomnilo na Leno, najbolj ljubljeno bitje. Ali pa morda zaslužilo ostala bitja manj, da jih ljubi, osvobodi in napravi bogate? Niso vsi dobri, ne vsi uglasjeni. Uglasjenost in celo dobroto, je menil delavec, jim prinese šele denar. Dostikrat so hudobni drug proti drugemu, kakor proti njim bogataši, ki jih dela le denar hudobne, je menil delavec. Vsekrizem se bore vsi, ker trpe, se prerivajo, ne da bi vedel kdo izmed njih, kam. Pačet njihova jih še ni srečala nikoli. (Dalie prih.)

Brzjavlj.

DEMOKRATI IN SAMOSTOJNI PROTI SPLOŠNI PASIVNI VOJILNI PRAVICI.

LDU. Belgrad, 9. nov. Tretjo sejo zakonodajnega odbora je otvoril danes dopoldne predsednik Miša Trifković ob 10.30. Po prečitanih zapisnikih zadnje seje se je nadaljevala podrobna debata o posameznih členih zakona glede občinskega volilnega reda za Slovenijo. Pri členu 46. je izjavil poslanec Drogenik, da bi bilo treba uvesti cenzus, tako da bi smeli biti izvoljeni v starejstvo samo oni odborniki, ki plačujejo najmanj 30 dinarjev direktnega davka, ker imajo oni za dovolj odgovornosti. Sklenjeno je, da se ta člen vrne pododseku v ponovno proučevanje. Pri členu 60. in 61. je nastala razprava radi tega, ker v nekaterih občinah že nekaj let niso bile izvršene občinske volitve in se občinska uprava nahaja v rokah komisarjev. Poslanec dr. Dulbić je predlagal, naj se naroči pododseku, da prouči, ali bi bilo bolje, da se zakon, ki velja za Slovenijo, raztegne tudi na Dalmacijo, ali pa naj se za Dalmacijo uveljavi zakon, ki velja za Hrvatsko in Slavonijo. Poslanec Drogenik je predlagal nato resolucijo. Zakonodajni odsek zahteva od vlade, naj tekom šestih mesecev predloži skupščini načrt o občinskem volilnem redu za vso državo. Poročevalec Svetislav Popović je nasprotno tej resoluciji, ker ta predlog ne obsega vsega problema.

DEMISIJA PAŠIČEVEGA KABINETA ODKLONJENA.

LDU. Belgrad, 8. nov. Danes ob desetih je bil ministrski predsednik Pašić sprejet pri kralju v avdienci. Ministrski predsednik se je kralju zahvalil za vladi izkazano zaupanje in mu je podal ostavko kabineta s prošnjo, naj jo vpoštevata. Kralj je izrazil vladi svoje popolno zaupanje in je prosil, naj bi člani vlade še nadalje upravljali državo.

DEMobilizacija.

LDU. Zagreb, 9. nov. »Jutarnji list« poroča iz Belgrada: Na več-

rajsnji seji ministrskega sveta je poročal vojni minister general Zečević o stanju naše vojske, ki je bila deloma mobilizirana radi dogodb na Madžarskem. Ker so odstranjeni vsi razlogi, radi katerih se je mobiliziral prvi povik, da se ministrski svet sporazume, da se odpušči obveznikov izvrši stopnjema radi tehničnih neprilic, da bi se ne ustavil ves promet radi demobilizacije, kakor se je to zgodilo pri mobilizaciji. Za tem se je razpravljalo o možnosti vzpostavitve prometa z Madžarsko, vendar pa ni bilo glede tega ničesar definitivnega sklenjeno. Sodijo, da se bo promet z Madžarsko vzpostavil v najkrajšem času.

AMERIŠKI KAPITAL V JUGOSLAVIJI.

LDU. Belgrad, 9. nov. Ministrstvo za šume in rude je podelilo pravico izsledovanja petrolejskih vrelcev v Hrvatski znani ameriški družbi »Standard Oil Company«, ki bo osnovala posebno delniško družbo za eksploatacijo teh petrolejskih virov in v kateri bo sodelovala država s 25%.

VSTAJA V UKRAJINI.

LDU. Dunaj, 9. nov. Ukrajinski dopisni urad javlja iz Lvova: Prodiranje ukrajinskih upornikov napreduje v vzhodni smeri. Proskurov je padel. S tem, da so ukrajinski uporniki osvojili mesti Bar in Deražnja, se ne nahaja samo železniška proga Proskurov-Zmerinka v rokah protibolševiških ukrajinskih kmetov, temveč tudi ves zapadni del podeljske gubernije.

PROSLAVA V RUSIJI.

LDU. Moskva, 9. nov. Obletnica revolucije se je tukaj praznovala brez vsakih svečanosti. Bilo je zelo mnogo ljudskih shodov, katerim je prisostvovalo ogromno število naroda. Tročlj je izjavil med drugim: Nervnost spopada med Rusijo in drugimi državami sicer ni verjetna, vendar pa ni izključena. Ljenu je izrazil prepričanje, da je zmaga na delovni fronti blizu.

Dnevna kronika.

Dodatno k torkovi ljubljanski seji poročamo še tole: V občinskem svetu se je, rekli bi, začela pravcata tekna, kdo bo stavljal čim socialnejše predloge. V tem so se prizkušali v opozicijske svrhe seveda precej marljivo demokrati, čeprav so koncem koncev potem indirektno govorili zoper svoje lastne predloge. Pri razpravi o nujnosti, da se okliče enketa trgovskih, obrtniških, bančnih itd. zastopnikov, katerih korporacije so dolžne, da prispejajo na pomoč, da se vzdrže obrtnonadaljavne šole, so demokrati sicer radikalno govorili o veliki potrebi in važnosti tega šolstva, nato pa so se takoj izjavili, naj vlada v Belgradu mesto bank in trgovsko - obrtniških skupin da podporo za to šolstvo. Zbali so se torej za banke in trgovske župe, ko sami vedo, da ob bidžetni revščini v Belgradu ni upati na kako pomoč od katerega ministrstva. Obč. svetnik s. Kocmur jim je za zgled navedel delavske strokovne organizacije, ki so same že priznale, čeprav ne kot prvi interesirane, da dajo 5000 K podpore za obrtnonadaljavne šole, dočim so kapitalistične organizacije, ki bi morale biti na tem šolstvu vsaj po izjavah demokratov samih — najbolj zainteresirane, dale doslej sramotno bagatel 9.300 K! — Večina občinskega sveta se je izrazila na seji edina v tem, da se prizna mestnim delavcem nabavni prespevek po 3000 do 1000 K, ter mestnim upokolencem od 4000 do 2000 kron. O stvari pa bo sklep šele storjen na eni bližnjih sej. — Obč. svetnik s. Kocmur je v debati na dr. Trillerjev predlog, da se preišče delo bivšega občinskega odbora povedal na račun demokratov tole resnice: Dočim se trem strankam večine v občinskem odboru očita koalicija in je v resnici njih sodelovanje le rečno delo v znamenju zoper bankokracijo, so se demokrati svoj čas vezali z Nemci in fevdalci. Zahtevajo sedaj, naj se brska po starih knjigah, toda tega ne bo treba. Da se je bilo slabo gospodarilo po primerov: Mestna hranilnica ima po zelo nizkih procentih v raznih bankah naloženi več milijonov kapitala, ki bi se bil lahko plodonosneje naložil kje drugje. Tik pred obč. volitvami so demokrati najeli 20 milijonsko posojilo za popravilo cest, dočim bi bili lahko pred leti vse ceste popravili za

200.000 K! Slično je z elektrarno, za katero bo treba sedaj šteti milijone! Da sedaj demokrati zahtevajo, da se popravi vse to na mah in ob teh gospodarskih razmerah, to je demagogija. Mestni delavci so bili vedno zadnji, za katere se je kaj naredilo. Mestni ubožci dobivajo po 14 K mesečno. In dočim demokrati očitajo trem strankam večine koalicijo, pripravljajo v Belgradu zakon, da si zagotovijo z volilnim redom večino v večjih slovenskih mestih. Večini občinskega sveta gre za delo in ne za demagogijo! — Obč. svetnik Rozman (JDS) je predlagal, da se da mestna zastavljavnica v zakup, če bi ponovna revizija ugotovila nerentabilnost tega podjetja. Večina v občinskem svetu pa je ta predlog zavračala, ker je mestna zastavljavnica socialni zavod, ne pa zavod za dobičkarjenje!

Za ministrstvo za socialno politiko. Radikalci so torej tisti junaki, ki hočejo na vsak način odpraviti ministrstvo za socialno politiko. Naše meščanske stranke so o tem načrtu že davno privedle pa so meščale kot riba. V viadi in morda tudi v katerem odseku so o tem govorili najbrže že takrat, ko so sklepali o kreiranju ministrstev, dalje takrat, ko so razpravljali o odpravi pokrajinskih poverjenstev in so odleke za socialno skrb hoteli sploh odpraviti. Vprašanje odprave ministrstva za socialno politiko je bilo torej že dolgo pripravljano in je postalo sedaj aktualno. Čudimo se torej, kako pridejo sedaj »Jutro«, »Slovenec« in »Novi čas«, da se kujajo, če jim povemo, da ne kažejo za stvar nobenega interesa. Čudijo se, da jim ne zaupamo, enim, ker v Belgradu vedno kažejo delavstvu sovražno lice (osemurni delavnik, nov volilni red za avtonomne občine), drugim pa, ker glaslo predsednika njihove stranke naravnost sovražno piše proti ministrstvu za socialno politiko. Tu ni zmot, tu je ideologija stranke same krivec, in demagogstvo je, če hočejo radikalci utajiti to, kar je res stalo napisano v »Straži«.

Pozivi za vložitev davčnih napovedi. Občinstvo se že sedaj opozarja, da bo finančna uprava v smislu novih, po inozemskih zakonih posnetih določb (zak. z dne 27. junija 1921, »Uradni list« št. 240) zadostila svoji dolžnosti, ako rok za

vložitev pridobinskih, rentninskih in dohodninskih napovedi javno na običajni način razglaši. Kdor v tem roku ne bo vložil napovedi, se mu bo davek lahko uradoma odmeril, ne da bi ga bilo treba, kakor sedaj, še posebej opozarjati na zamudne posledice. Individualno bodo pozvani k napovedi le davčni zavezanci, pri katerih nastane davčna dolžnost šele tekom davčnega leta. Za vložitev napovedi za leto 1921. se bo izpremenjeno določilo uporabilo le v območju onih oblastev, katera celih delov svojega okraja še niso individualno pozvala k napovedi. V takih primerih bodo davčna oblastva določila in razglasila po dotičnih občinah rok, ki bo tako odmerjen, da poteče šele 14 dni po razglasitvi. Tiskovine za napovedi se bodo dobivale pri občinah, katerim bo tak razglas došel.

Demobilizacija. Iz Belgrada poročajo, da se izvrši demobilizacija v najkrajšem času, najpozneje v 3 dneh. Odpuščeni bodo takoj vsi na orožno vajo poklicani letniki in vsi vpoklicani rezervni oficirji.

Omejitev potovanja v Avstrijo. Ministrstvo za notranje stvari je izdalo naredbo, po kateri se mora izdajanje potnih listov za potovanje na Dunaj in Avstrijo podvreči najstrožjemu nadzorstvu, zlasti z ozirom na ženske osebe. Potni listi se bodo izdajali samo osebam, ki dokazujejo neodložljivo potrebo potovanja, da se na ta način prepreči mnogostevilna potovanja naših državljanov na Dunaj radi nabave blaga, pri čemer se kršijo carinski predpisi in skoduje naši valuti. Finančno ministrstvo je v zvezi s tem izdalo carinskim organom najstrožja navodila glede blaga, ki ga potniki nosijo na sebi ali s seboj z Dunaja.

Proračunska seja občinskega sveta, ki je bila v torek zvečer prekinjena, nadaljuje se danes v četrtek dne 10. t. m. ob 5. popoldne v mestni dvorani.

Akademikom ljubljanske univerze, ki reflektirajo na državno podporo po 1. januarju 1922! Tovariši naj se takoj zgledajo pri centralnem tajniku P. D. J. A. v Marjanišču, Ljubljana, da dobijo predpisane »prijava«, katere morajo izpolnjevati oddati do 13. novembra t. l. zvečer v tajništvo P. D. J. A. Tovariši naj prinesejo s seboj ubožni list, oni pa, ki niso polnoletni, še od starišev podpisani revers, da se obvežejo služiti dvakrat toliko časa v državnih službi, kot uživajo državno podporo. Za odbor P. D. J. A.: Baš Franjo, stud. phil., t. č. predsednik; Mejak Ervin, stud. iur., t. č. centralni tajnik.

Krompir za Ljubljano! Občinstvo se opozarja, naj pošlje kakor hitro mogoče po krompir v baraka za šolo na Ledini, Kotnikova ulica, ker mestna aprovizacija vsled mraza ne bo nabavila nikakega krompirja več.

Maribor.

»Volksstimm« zopet zaplenjena. Zadaja številka tega našega lista je bila konfiscirana, ker se je v njej vprašalo, če tisti, ko morajo sedaj v vojašnice, dobe kaj podpore za družine, ki ostanejo doma brez vzdrževalca in brez sredstev. Take stvari se pri nas niti vprašati ne smejo. Zaplenba se je vršila po oni čudni praksi, ki jo je uvedel pokrajinski namestnik na svojo pest, ne da bi se oziral na ustavo, ne da bi vprašal parlament ali vsaj svojega pristojnega ministra. Razrušilo se je stavek in odneslo vse izvide. Druga izdaja ni bila dovoljena. Za ta najnovejši »zakon« vemo le slučajno, ker je bil bivši tukajšnji policijski načelnik toliko pameten, da je napisal listom, da je gospod namestnik izdal ta nov zakon kar na svojo roko, dasi ustava določa drugače. Ta praksa se je medtem prenesla tudi v Ljubljano. Socialistični klub bo o vsem tem vložil interpelacijo.

Proti odpušitvi sodr. prof. Favaja iz državne službe je vložil sodr. Golouh upit na ministra prosvete, v katerem zahteva, da se mora povrniti prof. Favaja z vsemi pridobljenimi pravicami zopet v državno službo. Radovedni smo, če se bo grda krivica, ki se je zgodila sodr. Favaju, sedaj res popravila.

II. koncert »Svobode«, ki se je vršil v soboto, 5. novembra v dvorani Mestne kazine, je privabil obilo publike in dokazal marljivost pevskega zbora »Svobode«. Od lauskih početkov do danes se je pevski zbor izdatno opil in je dobro harmoniral. Ako vzamem v račun, da je moral pevovodja g. prof. Hladky pričeti z osnovnimi pojmi teorije, vodil notalni pouk in z vajo in trudom pridobival celo posluš, tedaj je to

uspeh, ki ga je pripisati železni delavski volji mladih pevcev in dobrega učitelja. Treba bo še truda in dobre volje in če bo to pevski zbor upošteval, tedaj je gotovo, da si bo pridobil še več sodelavcev in pa mesto, ki mu kot nosilcu kulture v Mariboru pripada. S posebnim povodkom in zadoščanjem moram omeniti sodelovanje prvih mariborskih umetniških moči na tem koncertu. Tako je edino prav. Delavskemu ljudstvu dajte prave in najboljše umetnosti, in razumelo jo bo ter z zanimanjem sledilo kulturnemu pokretu in umetnikom gre zahvala. Če so stopili na desko delavskega koncerta ter dali svoje dobrine na razpolago onim, ki želijo uživati. Ti utisi bodo ostali neizbrisni v proletarskih dušah, ki se bo rado in vedno večjemu številu udeleževalo kulturnih prireditelj. Želel bi le, da temu mariborskemu zgledu slede tudi umetniki drugih mest naše države. Umetnost med ljudstvo, če nocoš, da ostaneš osamljena in neopazena in če leži v tebi stremenje po širjenju kulture. Pa o tem zadosti — Pevski zbor »Svobode« je burno pozdravljen zapel križkovskega zbora »Utopljenka« in češko popevko Križtelja »Sabljičica«. Violinska virtuoziinja ga. Brandl-Pelihanova je igrala Vieuxtemps: »Balado Pclonaise« s tako vero, da je očarala publiko, ki ji je zahvaljevala z aplavzem in jo klicala toliko časa na oder, da je navrgla še lepo »Kubariks-Serenado«. Društvo ji je poklonilo šopek. Operni tenorist Mario Šimenc je prednašal Leoncavallovo pesem »Naj te ljubim« in Lajovičovo »Serenado«, spriču poslušne občinstva pa navrgel še lepo Pavčičevo: »Pred durmi«. Nato se je predstavil burno pozdravljen novo angažirani basist tukajšnjega gledališča g. Emil Rumpel. Zapel je »Pavčičeva« »Meniha« s takim občutkom in pevsko popolnostjo, da je namah pridobil vso publiko in Avtovo »Kaj mar mi je ljubezen«. Občinstvo ga je ponovno klicalo na oder in zapel je še krasno arijo Kneza Gremina iz opere »Onjegin«, s katero je občinstvo navdušil. Vse sonste je dobro spremljala na klavirju gospa prof. Hladkyjeva. Pevski zbor je nato pod vodstvom prof. Hladkyja zapel še »Venec slovenskih pesni«. Prohaskovo »Pomlad« in Vogričovo »Lahko noč«. Razpredelitev zbora ni bila najsrečnejša, v zadnjem delu prenaporna. Tudi potrebuje zbor še rutine in sigurnosti in pa glasovne moči. V celoti pa gre vsem in vsakemu posamezniku pohvala. Upati je, da nas zbor kmalu zopet preseneči. Treba pa je povedati prav jasno, da morajo vse delavske organizacije posvečati mnogo več pozornosti kulturnemu pokretu. Ta pevski zbor se mora potrojiti in publika — podeseteriti. To je dolžnost delavstva, volja »Svobode« pa bo vodila zbor in tudi vse druge ajene institucije do viška. X.

Narodno gledališče se je začelo otvorilo, ker se poplave v gledališču niso gotovo v Narodnem domu. — Značilno, da vodstvo naših mariborskih listov »Enakost« in »Volksstimm« o otvoritvi sploh ni obvestilo, kot druge liste, kar je netaktnost!

Milan Skrbinšek, vodja tukajšnje drame je vpoklican k orožnim vajam. S tem je odšel še edini režiser od itak slabe drame. Kakor čujemo, se v Maribor sploh ne vrne več, zapusti stalno gledališče ter vstopi kot sourednik k ljubljanskemu listu »Jugoslavija«. — Skrajni čas bi bil, da vlada že vendar enkrat reši naše mariborsko gledališko vprašanje!

Strankino tajništvo za Maribor in okolice naznanja tem potom vsem sodrugom, da so uradne ure za informacije, intervencije itd. vsak dan od 10.—12. dopoldne in od 4.—6. ure popoldne. — V vseh občinskih zadevah se uraduje izključno samo od 5.—6. ure popoldne v strankinem tajništvu, Ruška cesta 5. — Prosimo vse sodruga, da se le ob tem času obračajo osebno na tajništvo, in da opuste obiske pri posameznih sodrugih. Strankino tajništvo daje vsa pojasnila brezplačno, zunanji sodrug, ki se pismeno obračajo za pojasnila, naj prilože znamko za 2 K za pismeni odgovor. — Poštni naslov je: Tajništvo JSDS, Maribor, poštni predal 22.

Nekaj iz mestne plinarne. Meščanski listi so zadnje čase na surov način napadali delavstvo plinarne radi nekega Waldhauserja in pravili povedi, da ga je delavstvo prečeplo in ranilo itd., delavstvo pa zmerjal z »nemčurji«. To je stara pesem, Waldhauser je namreč eden onih ljudi, ki mislijo, da smejo delati kar hočejo. Svojih delavskih tovari-

šev ni pustil nikdar v miru, in odkar je v plinarji, venomer samo izziva. Zanimivo je, da se hvali sam, kako je na Koroškem z »batinami« agitiral za plebiscit. Z lopato je grozil tudi nekemu delavcu v plinarji. Da je to presedalo ostalemu delavstvu je razumljivo, in če se je to delavstvo pritožilo pri ravnatelju plinarne radi tega »junaka batine«, je to njih pravica, katere jim ne sme nihče kratiti. Sramotno za pisce teh napadov pa je, če psuje slovensko delavstvo plinarne z »nemčurji«. — Mi bomo posvetili baš temu psovanju več pozornosti ter v kratkem dokazali, kje so oni pravi nemčurji! Eno pa je gotovo, v mestnih zavodih mora biti red, kdor ga krši, naj zapiše posledice samemu sebi!

Nova praksa. Mariborsko sodišče je prišlo na zelo brihtno misel. Za iste, ki jih policija zapleni, pošilja v nagrado še poseben račun, češ, da je treba za objavo izrecila konfiskacije v uradnem listu, plačati stroške. Ne vemo za ime onega veleuma mariborskega sodišča, ki je to iztaknil, vendar mislimo, da spomenika ne bo doživel. Za danes omenjamo samo, da izhajajo pri nas listi že okolo 50 let, da so več ali manj skoro vsi že bili konfiscirani, da pa niso za to reklamno srečo še nikoli nič plačali. Gospodje pravijo, da to delajo v smislu avstrijskih zakonov, vendar je čudno, da se je naša ravno v Mariboru taka pravna kapaciteta, ki je iztaknila v avstrijskem zakonu šele zdaj, ko se tega zakona otrešamo, nekaj, kar niso našli prej v stari Avstriji avstrijski juristi, ki niso bili ravno vsi slabi. Zlasti se pa ta praksa uveljavlja na škodo »Volksstimm«, ki je bila potom eksekutorja primorana že večkrat plačati vzlic temu, da je vložen rekurz. Slavni eksekutor, ki je bil v zastopstvo mariborskega sodišča poslan po denar v upravo »Volksstimm« je zadnjič izrazil »upanje«, da se naš rekurz ne bo uvaževal. Kakor vidimo sede na tem sodišču velike pravne kapacitete. Tudi o tej čudni stvari bo treba govoriti v parlamentu ter opozoriti o njej tudi novinarsko združenje, ker če se taka praksa uveljavi, pomeni, da so gospodje pogruntali nov način preganjanja in oškodovanja svobodnega tiska. Vendar smo globoko prepričani, da tisti pravnik mariborskega sodišča, ki je to iztuhl, ne bo žel dolgo slaviti in da se nam bo po sili vzeti denar tudi povrnil. Ne boš. Jaka! Krasne stvari se pač dogajajo v naši ustavni demokratični in pravno urejeni državi.

Okrožno sodišče v Mariboru je po dolgem kolebanju izreklo, da je pristojno prvostopno sodišče za odobravanje obsodb Občinskega sodišča in je obsodbe Rupert Lederhas, Franc Holmjec in Vinko Hmeljak razveljavilo iz formalnih razlogov, ker imenovani niso prekoračili maksimalnih cen, ki jih je določilo šele kasneje sodišče, ampak one cen, ki jih je določila še pred ustanovitvijo obč. sodišča mestna komisija za določevanje cen. Okrožno sodišče je odredilo novo razpravo pri občinskem sodišču radi eventualnega prekoračenja cen oziroma radi prodaje s prevetlikim dobičkom.

Umrli 1. novembra komaj 26-letni sodrug Andrej Jevzovšek, delavec v mestni plinarji na proletarski bolezni — jetiki. Njegovi sodrugji so sklenili poskrbeti za osirotelega otroka, in nabirajo prispevke. Vsak dar v ta namen in podkrepitev delavske solidarnosti hvaležno sprejema podružnica kemičnih delavcev v Mariboru. Umrlemu sodrugu ohranimo s tem najlepši spomin. Lahka mu zemljica!

»Kres«, naš najlepši družinski mesečnik je izšel. Sodrugji, ali ste naročili nanj?

Iz stranke.

Na petkovem diskusijskem večeru v ljubljanskem Mestnem domu, mala dvorana, ob 20. uri, bo predavanje o Gospodarski osamosvojitvi proletarijata.

Celje. Delavci, delavke pozor! Vabimo Vas na diskusije, ki se bodo vršile redno vsako soboto ob 7. uri zvečer v gostilni Svetel. Prva diskusija se vrši v soboto, dne 12. novembra ob 7. uri zvečer. Sodrugji, sodružice prihajajte polnoštevilno!

Iz strok. organizacije.

Seja ljubljanske podružnice kovinarjev in zupniški sestanek se bo vršil v soboto 12. t. m. Seja ob 5. uri, sestanek ob 6. uri v društvenih prostorih Dnevni red zelo važen. — Načelnik.